

نمونه هایی از امر به معروف صحیح

یکی از بزرگترین و با اهمیت ترین دستورات اجتماعی دین مبین اسلام “امر به معروف و نهی از منکر می باشد” که آثار بسیار سودمندی دارد و خداوند متعال به خاطر نقش سازنده آن در زندگی انسان ها ثواب زیادی هم . برای آن در نظر گرفته است

اما ما را چه می شود که اینقدر نسبت به این موضوع بی تفاوتیم؟

بسیاری از ما می دانیم که این امر چقدر اهمیت دارد و اطلاعات زیادی در مورد آن داریم و روایات زیادی در این مورد شنیده ایم اما به بهانه های مختلف مثل اینکه چه فایده؟ ما که شرایطش را نداریم، از کجا معلوم تأثیر داشته باشد.

در پاسخ باید گفت ما مأمور به وظیفه ایم نه مأمور به نتیجه به ما دستوری داده شده که باید انجام شود اگر ما این کار را نکنیم زشتی های دیگران دامن ما را هم خواهد گرفت. چون ما اشتباهات را دیدیم و سکوت کردیم و این سکوت گویی تأییدی است بر آن چه ناشایست بوده است. و باید بدانیم که امر به معروف فوت و فنی دار که باید آموخت تا درد بی تفاوتی ها درمان شود. که اگر خوب در این زمینه فکر کنیم و مغزمان را بکار بیندازیم . می توانیم برای آن چه در ذهن داریم ایده دهیم و پیاده کنیم و رضایت پروردگارا بدست بیاوریم

بی توجهی عموم جامعه به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

اگر همه مردم جامعه نسبت به این وظیفه شرعی عمل نمایند قریب به اتفاق مواردی که نیاز به امر به معروف یا نهی از منکر دارد با همان تذکر زبانی برطرف می شود ولی مشکل اینجا است که مردم نسبت به این فریضه دینی . احساس وظیفه نمی نمایند

مثال : امروزه اگر مردم ببینند خانمی بر ترک موتور سوار شده و احتمالاً چادر و یا مانتوی وی در بین پره های چرخ گیر می کند هر کسی به نحوی اینم ساله را تذکر می دهد تا بالاخره اینم ساله را اصلاح کند حال اگر همین روحیه در گناهان رایج جامعه نیز توسط مردم پی گرفته می شد و هر کس که با منکری مواجه می شد با همان زبان ساده و بدون مشکل آفرینی تذکر می داد با طیب خاطر می توان اذعان نمود که بالاخره فرد خطا کار مجبور . می شد خودش را اصلاح کند

جمعیتی به نام (جمعیت بر و احسان) تشکیل داد و حضور زنان را در آن آزاد نمود و مسؤلیت های متعددی همچون توزیع کمک به فقرا را به آنها سپرد و به مرور روح انسانی را در آنها تا حدودی زنده کرد به گونه ای که درک کردند که به جز مد پرستی و لباس خوب پوشیدن زنان جنبه های دیگری هم دارند بعد از آن نیز

موسسه قالببافی (حوزه علمیه) (مجموعه‌هایی به نام (خانه دختران) (آموزشگاه پرستاری) (مرکز پزشکی تاسیس کرد

در اینجا توجه شما را به یک نمونه تاریخی جلب می‌نماییم : مرحوم آیت الله شاه آبادی استاد عرفان امام خمینی بودند و حضرت امام (رحمه الله) از آن بزرگوار به «شیخ ما» یا « شیخ بزرگوار ما» یاد می‌کردند و این تعبیر، نشان عظمت آن عارف بزرگ نزد حضرت امام خمینی بود. از ویژگی‌های مرحوم شاه آبادی آن بوده که عرفان آن بزرگوار، مانع حضور وی در صحنه‌های اجتماع نبوده است. تلاش‌های آن مرحوم با عنوان امر به معروف و نهی از آورده‌اند که در نزدیکی منزل مرحوم شاه آبادی، دکتری منزل داشت که تحت تأثیر منکر، گویای این نکته است فرهنگ غربی برای دخترش یک معلم موسیقی استخدام کرده بود و طبعاً نواختن وقت و بی وقت آلات موسیقی موجب سلب آرامش همسایه‌ها می‌شد. مرحوم شاه آبادی برای دکتر پیغام فرستاد که دست از این کار بردارد و موجبات آزار همسایه‌ها را فراهم نکند، اما جواب دکتر آن بود که من دست از این کار برنخواهم داشت و تو نیز هر آن چه می‌خواهی انجام بده! ابتکار مرحوم شاه آبادی آن بود که به مردم گفت: از این پس هر کس از کنار مردم نیز طرح .مطب این دکتر عبور می‌کند، وارد مطب شود و با زبان نرم و ملایم دکتر را از این کار باز بدارد مرحوم شاه آبادی را اجرا کردند دیری نگذشت که دکتر خود را با مخالفت افکار عمومی مواجه و به قول معروف .هوا را ابری دید

برای مرحوم شاه آبادی پیغام فرستاد که شما با پشتوانه‌ی مردمی کار خود را انجام دادی. اگر به مراجع قضایی مراجعه می‌کردی، به راحتی جوابشان را می‌دادم، اما این شیوه را پیش بینی نکرده بودم. به این طریق مرحوم شاه آبادی توانست جمعی را از آزار و اذیت برهاند و در حقیقت با یک منکر به صورت عملی مبارزه کند. به نظر می‌رسد که مرحوم شاه آبادی این شیوه‌ی نهی از منکر را از رسول مکرّم اسلام (صلی الله علیه و آله)، اقتباس و پیروی کرده باشد. مردی خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آمد و از این که همسایه‌اش او را آزار می‌رساند، زبان به گلایه گشود. رسول خدا (ص) که کانون علم و بردباری بود، او را به صبر دعوت کرد. مرد آرام شد و رفت. چند روز بعد برگشت و از آزار و اذیت همسایه زبان به شکایت باز کرد. مجدداً رسول خدا (صلی الله علیه و آله) او را به شکیبایی فرا خواند. دوباره پس از چند روز، آن مرد بازگشت و از همسایه‌اش شکوه نمود. این بار پیامبر (صلی الله علیه و آله) به او فرمود: اسباب خود را جمع کن و داخل کوچه قرار بده. مردم که از کوچه عبور می‌کنند، از تو علت این اقدام را سؤال می‌کنند و تو نیز علت این کار خود را به آن‌ها بگو (آزار و اذیت همسایه) مرد همین ابتکار را به کار برد. رهگذران بودند و سؤال و جواب این مرد و بالاخره مراتب به گوش همسایه‌ی مردم آزار رسید و آبروی خود را در خطر از دست رفتن دید. خدمت همسایه رسید و با الحاح و التماس از او خواست اسباب خود را به منزل ببرد و بیش از این به مردم چیزی نگوید و قول داد که من بعد همسایه‌ی خود را آزار نرساند. مرد که مقصود را حاصل دید، اسباب خود را به منزل برگرداند و از آن پس همسایه‌اش او را آزار (نرساند). مجله دیدار شماره ۴۳ - چهارم دی ۱۳۸۲

در برخی امور باید زمینه‌ها و مقدمات امر به معروف و نهی از منکر را فراهم نمود و حتی اگر لازم شد در آن زمینه اقدامات تحقیقاتی انجام داد.

امام موسی صدر (۱۳۲۸ ه. ش) وقتی وضعیت نابسامان حجاب در لبنان را دید حدود یک سال در خصوص علل و راه‌های مبارزه با آن تحقیق کرد

خودش گفته پس از یک سال مطالعه عامل اصلی این بی بند و باری را در بی سوادی و دور بودن زنان از تعالیم اخلاقی و دینی یافتیم و فهمیدیم که نخست باید سطح فکری و تربیتی آنان از جهت دینی و اخلاقی تقویت بشود. ولی دو مانع بزرگ در پیش داشتیم که عبارت بودند از

الف: زنان لبنان برخلاف زنان ایران در مسجد و مجالس عزاداری به هیچ وجه شرکت نمی‌کردند

ب: شخصیت زنان به طور معمول با زیبایی، تظاهر به تجمل و مد آمیخته بود

جمعیتی به نام (جمعیت بر و احسان) تشکیل داد و حضور زنان را در آن آزاد نمود و مسئولیت‌های متعددی همچون توزیع کمک به فقرا را به آن‌ها سپرد و به مرور روح انسانی را در آن‌ها تا حدودی زنده کرد به گونه‌ای که درک کردند که به جز مد پرستی و لباس خوب پوشیدن زنان جنبه‌های دیگری هم دارند بعد از آن نیز مجموعه‌هایی به نام (خانه دختران) (آموزشگاه پرستاری) (مرکز پزشکی) (موسسه قالیبافی) (حوزه علمیه) تاسیس کرد

حزب الله امروز ثمره اقدامات اولیه امام موسی صدر است. (کتاب پیکار با منکر در سیره ابرار - ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر - نشر معروف - ص ۱۸۷)

بررسی و کشف روش‌های اثر گذاری امر به معروف و نهی از منکر

یکی از اصولی‌ترین شرایط امر به معروف و نهی از منکر احتمال اثر گذاری آن می‌باشد و وجود چنین شرطی به معنای خالی کردن شانه از این وظیفه مهم شرعی نیست بلکه از وظایف بسیار مهم آمرین به معروف و ناهیان از منکر که کمتر نیز بدان توجه می‌نمایند این است که در هر موضوعی روش‌های اثر گذاری امر به معروف و نهی از منکر را بررسی، کشف و اجرایی نمایند چرا که در صورت عدم شناخت روش‌های تاثیر گذار ممکن است نتیجه معکوس عائد آمرین به معروف و ناهیان از منکر گردد در این قسمت برایتان چند نمونه از روش‌هایی که افراد گوناگون در راستای امر به معروف و نهی از منکر به کار برده اند را ذکر می‌نمائیم

مشکل در امر "امر به معروف و نهی از منکر" نیست، بشر ذاتا به خوبی گرایش دارد و از بدی روی گردان است، ما باید با توکل بر خدا با مطالعه با تفکر و... بیاموزیم که چگونه می‌توان امر به معروف و تهی از منکر در

خور و کارآمدی اشته باشیم، باید از سیره ی ائمه اطهار (علیهم السلام) کمک بگیریم تا در این امر مهم موفق باشیم

نمونه اول : طرح دوستی

حجه الاسلام قرائتی در یکی از خاطرات خود می گوید : در قم دوستی داشتم که می گفت: وقتی می خواهم به مسافرت بروم، مقداری سوهان قم و شیرینی می خرم و همین که وارد اتوبوس شدم به راننده و شاگرد راننده .تعارف می کنم. در بین راه یا موسیقی روشن نمی کند و یا اگر روشن کرد با تذکر من خاموش می کند (خاطرات قرائتی - بهشتی - ج ۲ ص ۳۶)

نمونه دوم: بیان غیر مستقیم

یک راننده می گفت زمانی در کارخانه ای کار می کردم ، وقتی می دیدم دوستان فحاشی می کنند مطالبی را می نوشتم در خصوص فوائد زبان و اینکه با زبان چه فضائلی را می توان کسب کرد و این که نباید این نعمت الهی را در مسیر فحاشی صرف نمود سپس آن را در تابلو اعلانات نصب می نمودم . و یا هر چند وقت یک بار سخنرانی را دعوت می نمودم و مواردی که دوستانم رعایت نمی کردند را به سخنران می گفتم تا وی پیرامون همان مسائل سخنرانی خود را تنظیم نماید که این اقدامات تاثیر بسیار زیادی بر نوع رفتار افراد می گذاشت

نمونه سوم: نامه نگاری

سید جمال الدین اسد آبادی در سال ۱۳۰۸ توسط عوامل ناصرالدین شاه در حرم حضرت مطهر عبدالعظیم حسنی دستگیر و از کشور اخراج شد وی برای روشننگری شروع به نامه نگاری می کند و نامه های متعددی به سران قبائل و علمای اسلام می فرستد که یکی از آن نامه های مهم و سرنوشت ساز نامه ای است که به میرزای شیرازی ارسال می کند و منجر به حکم معروف تحریم استعمال تنباکو را صادر می کند و به این طریق استعمار به زانو در می آید . به دنبال همین مبارزات ، شاه امتیاز « رژی » را در جمادی الثانی ۱۳۰۹ برابر ۵ دی ۱۳۷۱ کتاب پیکار با منکر در سیره ابرار - ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر - نشر معروف - ص) . لغو می کند (۹۵)

نمونه چهارم : تذکر و یادآوری

مرد فقیری پسر خردسالی داشت. روزی به او گفت: بیا امروز قدری میوه از باغی سرقت کنیم. پسر خردسال با نارضایتی با پدر به راه افتاد. وقتی به باغ رسیدند پدر به فرزندش گفت: تو در این جا نگهبان باش و اگر کسی لحظه ای بعد .آمد زود مرا خبر کن تا کسی ما را در حال دزدی نبیند و مشغول چیدن میوه از درخت مردم شد

پسر فریاد زد: یک نفر ما را می بیند! پدر با ترس و عجله از درخت پایین آمد و پرسید چه کسی؟ کجاست؟
پسرک زیرک گفت: همان خدائی که از همه چیز آگاه است و همه چیز را می بیند! پدر از گفتار نیکوی فرزند
(شرمنده شد و بعد از آن دزدی نکرد. (امر به معروف و نهی از منکر - محمد رضا اکبر ص ۷۱

نمونه پنجم: تبیین و تشریح حقیقت منکر

در زمان « مجلسی اول » که از علمای بزرگ اصفهان بود، لوطی های اصفهانی مزاحم مردم می شدند و آن ها را اذیت می کردند. روزی لوطی ها جلوی یکی از مؤمنان را گرفتند و به او گفتند: « ما می خواهیم امشب مهمان تو مرد مؤمن با خود اندیشید: » اگر آن ها را دعوت نکنم در آینده مزاحم خانواده ام می شوند و اگر آن ها « باشیم را دعوت نمایم با وسایل موسیقی و لهُو و لعب به خانه ام می آیند و در خانه کارهای زشت و گناه آلود انجام می دهند. » مرد به ناچار، نزد مجلسی رفت و مشکل خود را با او در میان گذاشت. مجلسی چند لحظه فکر کرد و سپس گفت: « آن ها را دعوت کن که به خانه ات بیایند. » هنگام شب، مجلسی اول، زودتر از مهمانان به خانه ی مرد مؤمن رفت و به انتظار لوطی ها نشست. وقتی لوطی ها آمدند و مجلسی را دیدند، پکر شدند و تصمیم گرفتند کاری کنند که مجلسی قهر کند و برود تا موی دماغشان نباشد. با این تصمیم، رئیس لوطی ها به مجلسی گفت: « جناب آقا! مگر راه و روش ما لوطی ها چه عیبی دارد که به ما اعتراض می کنید. و شما چه خوبی دارید که ما باید شما را ستایش نمائیم؟ » مجلسی گفت: « ما هزاران عیب داریم ولی نمک شناسیم. اگر نمک کسی را خوردیم، دیگر نمکدان نمی شکنیم و به او خیانت نمی کنیم و لطف او تا پایان عمر از خاطرمان «. نمی رود ولی من این صفت را در شما نمی بینم

نکته ای که هرگز نباید فراموش کرد این است که در زمینه ای که دیگران را امر به معروف می کنیم خود نیز کوشا باشیم تا عمل ما تأثیر داشته باشد در غیر این صورت مورد خشم خداوند واقع خواهیم شد

لوطی گفت: « در اصفهان، از هر کس می خواهید، بپرسید تا ببینید ما نمک چه کسی را خورده ایم که نمکدانش خودم گواهی می دهم که شما همگی نمک شناس «: را شکسته باشیم و به او بد کرده باشیم. » مجلسی گفت هستید. آیا شما نمک خداوند را نخورده و نمکدان او را شکسته اید؟ خداوند که این همه نعمت به شما داده، نعمت سلامتی و چشم و گوش و دهان و دست و پا و ... به شما داده و هر روز شما را بر سفره ی خود نشانیده و روزی شما را رسانیده است، چرا نمک به حرامی می کنید. این همه از نعمت های الهی استفاده می کنید و باز هم سرکشی و گناه و پیروی از هوی و هوس می نمائید. لوطی ها مانند برق گرفته ها در جای خود خشکشان زد و به ناگاه از خواب غفلت بیدار شدند. سکوت مطلق بر خانه حکمفرما شد. پس از مدتی، لوطی ها که سر به زیر انداخته بودند، یکی یکی از خانه خارج شدند. صبح روز بعد، لوطی ها به خانه ی مجلسی رفتند و در حضور او از گناهان خود توبه کردند. ما نیز در عمر خودمان از نعمت های بی شمار الهی استفاده می کنیم ولی خدا را

فراموش کرده ایم. آیا ما از آن لوطی های گناهکار نیز بدتر شدیم که متوجه لطف و محبت بی پایان خداوند نمی (داستان های شهید دستغیب ص ۶۰ ۶۲-) شویم؟

این نمونه ها به ما یادآوری می کند که مشکل در امر "امر به معروف و نهی از منکر" نیست، بشر ذاتا به خوبی گرایش دارد و از بدی روی گردان است، ما باید با توکل بر خدا با مطالعه با تفکر و ... بیاموزیم که چگونه می توان امر به معروف و نهی از منکر در خور و کارآمدی داشته باشیم، باید از سیره ی ائمه اطهار (علیهم السلام) کمک بگیریم تا در این امر مهم موفق باشیم.

امام علی علیه السلام در این مورد فرمایش گراندردی دارند که «وَمَا أَعْمَالُ الْبِرِّ كُلِّهَا وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِنْدَ الْمَرْبِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا كَنْفَتُهُ فِي بَحْرِ لُجِّيٍّ؛ همه کارهای خوب و جهاد در راه خدا در برابر امر به (معروف و نهی از منکر چون قطره ای است در دریای عمیق. «نهج البلاغه، حکمت ۳۷۴

نکته ای که هرگز نباید فراموش کرد این است که در زمینه ای که دیگران را امر به معروف می کنیم خود نیز کوشا باشیم تا عمل ما تأثیر داشته باشد در غیر این صورت مورد خشم خداوند واقع خواهیم شد.